
Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2021:10

Investeringspolicy för Svenska kyrkan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:35 som föreslår att kyrkostyrelsen ska se till att positiva ekonomiska resultat ska hanteras på ett visst sätt inom Svenska kyrkan.

Utskottet menar att kyrkomötet inte kan besluta om sådana frågor där församlingar, pastorat och stift har självbestämmanderätt samt att den nationella nivån har en modell för hur överskott ska uppnås och användas.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:35.

Motionens förslag

Motion 2021:35 av Petter Nilsson m.fl., Investeringspolicy

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att ett positivt resultat investeras diversifierat inom ramen för framtida kapitalinkomster och i kostnadsbesparingar. Fördelningen av investeringar på kapitalinkomster och kostnadsbesparingar ska prioriteras efter vad som är mer gynnsamt – ur ett hållbarhetsperspektiv – utifrån förutsättningarna vid varje given tidpunkt.

Bakgrund

I kyrkoordningens 51 kap. regleras den ekonomiska förvaltningen för den nationella nivån. I likhet med motsvarande kapitel för församlingar och pastorat (47 kap.) samt stift (49 kap.) finns krav på god ekonomisk hushållning i verksamheten. Krav finns även att det på alla i nivåer inom Svenska kyrkan ska finnas ett medelsförvaltningsreglemente. För samtliga nivåer gäller att kapitalet ska förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. Kravet på medelsförvaltningsreglemente ska ses som en komplettering till kravet på god ekonomisk hushållning och har fokus på finansiella placeringar medan kravet på god ekonomisk hushållning har ett bredare anslag och avser summan av all förvaltning som sker på lokal nivå, på stiftsnivå respektive nationell nivå.

I lag (1998:1581) om Svenska kyrkan 6 § framgår att ”Kyrkomötet får inte besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i”. Av detta följer att kyrkomötet inte kan ta beslut om hur den enskilda församlingen, pastoratet eller stiftet ska förfoga över sina positiva resultat. Däremot finns kyrkoordningens allmänna bestämmelser kring god ekonomisk hushållning, krav på medelsförvaltningsreglemente samt beslut om det egna kapitalets storlek, målkapital.

Därutöver har nationell nivå tillhandahållit verktyg och anvisningar för vad som bör ingå i ett medelsförvaltningsreglemente, vilken information som måste tas i beaktande vid beräkning av målkapital med mera, för att underlätta den enskilda enhetens möjlighet att följa kyrkoordningen.

Begreppet ”god ekonomisk hushållning” innebär att förvalta de resurser som man förfogar över på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Där ingår bland annat att följa kyrkoordningens regler kring affärsmässig upphandling, att vara kostnadsmedveten, att vårda befintliga resurser i form av exempelvis personal och fastigheter på ett sätt som ger kompetent och engagerad personal och ändamålsenliga lokaler. God ekonomisk hushållning innebär även att förvalta tillgångarna så att de inte minskar i värde. Som en konsekvens av detta krävs överskott över tid för att kompensera för inflation.

Genom kyrkoordningens krav på betryggande buffert och lokalt beslutade mål för det egna kapitalets storlek, målkapital, ges möjlighet att nyttja befintligt kapital för att göra investeringar som på sikt ska leda till kostnadsbesparingar även om detta under enstaka år kan medföra att positiva ekonomiska resultat inte kan uppnås.

Verksamhetens resultat respektive Årets resultat

De senaste fem åren kan konstateras att församlingar, pastorat och stift årligen gått med överskott. Verksamhetens resultat speglar resultatet före finansiella poster medan Årets resultat i huvudsak påverkas av de finansiella posterna. Spridningen mellan Verksamhetens resultat mellan de olika enheterna är dock stor. Under 2020 varierade den mellan ett underskott om -13 miljoner kronor till ett överskott om +68 miljoner kronor. För stiftet var variationen från -12 miljoner kronor till +13 miljoner kronor.

Även när det gäller Årets resultat är variationen stor. För församlingar och pastorat är spännvidden från -12 miljoner kronor till +71 miljoner kronor och för stiftet mellan +3 miljoner kronor och +16 miljoner kronor.

När det gäller nationell nivå resultat framgår att resultatet från kapitalförvaltningen de senaste åren varit nödvändig för att finansiera den löpande verksamheten.

Verksamhetens resultat respektive Årets resultat för Svenska kyrkans församlingar, pastorat, stift samt nationell nivå 2016–2020 (miljoner kronor)

Församlingar och pastorat	2016	2017	2018	2019	2020
Verksamhetens resultat	226	477	680	796	1 624
Finansnetto	318	369	253	528	444
Årets resultat	542	843	929	1 303	2 065
Stift					
Verksamhetens resultat	15	-31	-11	22	63
Finansnetto	23	32	36	77	34
Årets resultat	38	1	25	99	97
Nationell nivå					
Verksamhetens resultat	-118	-146	-171	-83	-177
Finansnetto	666	767	146	1590	410
Årets resultat	547	621	-26	1460	235

Under 2020 fanns 74 församlingar och pastorat med negativa resultat på resultatraden Verksamhetens resultat. För 40 av dessa enheter var även Årets resultat negativt.

Exempel på god ekonomisk hushållning

Ett exempel och en modell för god ekonomisk hushållning innebär att det ekonomiska resultatet hanteras i två spår. Utgångspunkten är att verksamhetens resultat är positivt, det vill säga att verksamheten kan finansieras med kyrkoavgift, begravningsavgift, ekonomisk utjämning, utdelning från prästlönetillgångar, gåvor och bidrag samt lokalt fastställda avgifter i verksamheten. Det överskott som uppstår här kan anses motsvara det behov av värdesäkring av tillgångar som kyrkoordningen förutsätter.

Avskrivningar påverkar inte kassaflödet utan redovisas som en kostnad. Effekten blir en ökning av likviditeten. Avkastningen från placeringar, kort- och långfristiga, tillsammans med årets avskrivningar kan sägas generera medel som behövs för investeringar. Tidigare tillämpades egenfinansiering av investeringar i mycket hög utsträckning inom Svenska kyrkan, men numera är större investeringar i högre grad hel- eller delfinansierade via externa lån.

Genom att löpande och konsekvent arbeta med kostnadseffektiviseringar, exempelvis genom att ha som ett finansiellt mål att kostnaderna ska minska med 2 procent per år, kan verksamheten gradvis anpassas till lägre intäkter utan att värdesäkringen av tillgångarna riskeras. Samtidigt anpassas investeringsutrymmet utifrån den likviditet som genereras via avskrivningar och avkastningen från kapitalet.

Genom att enstaka år tillåta större kostnadsposter i ett omställningsarbete för att på sikt bli mer kostnadseffektiv – men samtidigt hålla sig inom den ram som beslutet om det egna kapitalet storlek fastställt – kan ekonomisk hållbarhet uppnås samtidigt som aktiva åtgärder avseende miljö- och klimatpåverkan vidtas.

Nationell nivå modell för hantering av överskott

Nationell nivå arbetar aktivt med en motsvarande modell där kostnaderna i den löpande verksamheten ska minskas årligen, dels för att anpassa kostnaderna inför krympande intäkter, dels för att på sikt skapa ökade förutsättningar för särskilda satsningar i verksamhet eller investeringar som är till gagn för hela trossamfundet. Avkastningen används även i löpande verksamhet för ett aktivt omställningsarbete mot en mer hållbart inriktad verksamhet.

För kapitalförvaltningen finns en av kyrkostyrelsen fastställd finanspolicy: www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=2022066

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:35.

Utskottet har vid samtalen med kyrkostyrelsens arbetsutskott och tjänstemän vid kyrkokansliet fått en god genomlysning kring syfte, målsättningar och metoder för att skapa överskott som uppfyller målet om en ekonomi i balans och för att täcka det kapitalbehov som behövs för investeringar till gagn för hela Svenska kyrkan. I detta arbete ingår hållbarhetsperspektiven som en naturlig del.

För hantering av den nationella nivåns finansiella placeringar har finanspolicyn, med placeringsregler för etik och hållbarhet, nyligen uppdaterats.

Utskottet konstaterar därutöver att kyrkomötet inte har möjlighet att fatta beslut som hör till det som församlingar, pastorat och stift själva har att besluta om. Detta omfattar bland annat placeringsfrågor och hantering av ekonomiska överskott.

Utskottet föreslår med anledning av ovanstående att motionen avslås.

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkowiak, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Björn Falkeblad och Bertil Olsson.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.